

**JAMOAT TARTIBINI SAQLASH FAOLIYATI BO‘YICHA XORIJ
TAJRIBALARINI O‘RGANISH
ИЗУЧЕНИЕ ЗАРУБЕЖНОГО ОПЫТА ПОДДЕРЖАНИЯ
ОБЩЕСТВЕННОГО ПОРЯДКА
STUDYING FOREIGN EXPERIENCES IN MAINTAINING PUBLIC
ORDER**

*O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti
Magistratura tinglovchisi mayor Shukurov Bobur O‘tkirovich*

Annotatsiya: Milliy gvardiya jamoat tartibini saqlash brigadalari, davlatning ichki xavfsizligini ta’minlash, tartibni saqlash va jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi. Ushbu maqolada jamoat tartibini saqlash bo‘yicha xorij tajribalarini o‘rganish tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Milliy gvardiya, jamoat tartibini saqlash, xavfsizlik, jinoyatchilikni oldini olish, patrul-post xizmati, jamoat joylari, jamoat xavfsizligi, jamoat tartibini saqlash brigadasi

Аннотация: Подразделения общественного порядка Национальной гвардии играют важную роль в обеспечении внутренней безопасности государства, поддержании порядка и обеспечении социальной стабильности в обществе. В статье анализируется изучение зарубежного опыта поддержания общественного порядка.

Ключевые слова: Национальная гвардия, общественный порядок, безопасность, предупреждение преступности, патрульно-постовая служба, общественные места, общественная безопасность, бригада общественного порядка.

Abstract: The National Guard's public order brigades play an important role in ensuring the internal security of the state, maintaining order, and ensuring social stability in society. This article analyzes the study of foreign experiences in maintaining public order.

Key words: National Guard, public order, security, crime prevention, patrol post service, public places, public safety, public order brigade.

Jamoat tartibini saqlash har bir davlatda uning xavfsizligini ta'minlash, fuqarolarining erkinligini himoya qilish, shuningdek, jamiyatning umumiy barqarorligini saqlashning asosiy yo'nalishlaridan biridir. Tartibni saqlash, shuningdek, jinoyatchilikni oldini olish, ijtimoiy tartibni tiklash va davlatning ijtimoiy-siyosiy tizimini kuchaytirish kabi ko'plab muhim vazifalarni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, jamoat tartibini saqlashni samarali tashkil etish mamlakatdagi siyosiy barqarorlik, iqtisodiy o'sish va fuqarolarning jamiyatdagi o'z o'rnini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston mustaqillikka erishganidan keyin, mamlakatda jamoat tartibini saqlashning yangi tizimini yaratishga katta e'tibor qaratilgan. Bu jarayonning asosiy maqsadi nafaqat jinoyatchilikni kamaytirish, balki fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish hamdir. O'zbekistonning ijtimoiy-siyosiy tizimi o'zgarishlar bosqichidan o'tgan bo'lsada, jamoat tartibini saqlash tizimi hozirgi kunda ham zamon talablariga mos ravishda rivojlanish talabiga duch kelmoqda. Jamiyatda yuzaga kelayotgan yangi tahdidlar, jinoyatchilikning yangi shakllari va global xavfsizlik muammolari jamoat tartibini saqlash faoliyatini takomillashtirish zaruratini kuchaytirmoqda.

G'arbiy davlatlar va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, jamoat tartibini saqlash faqat davlat idoralari tomonidan emas, balki jamiyatning barcha qatlamlari tomonidan ham qo'llab-quvvatlanishi kerak. Ichki ishlar vazirligi, Milliy gvardiya, yong'in xizmati, favqulodda vaziyatlar bo'yicha xizmatlar va boshqa tegishli tashkilotlar orasidagi hamkorlik jamoat tartibini saqlashning samaradorligini oshiradi. O'zbekistonning jamoat xavfsizligini ta'minlash tizimi bir qator tashkilotlarning hamkorligi orqali amalga oshiriladi, ammo bu tizimni takomillashtirishda hali ham ko'plab imkoniyatlar mavjud.

Mustaqillikdan so'ng, O'zbekiston hukumati jamoat tartibini saqlashni takomillashtirish yo'lida bir qator islohotlarni amalga oshirdi. Bu jarayon davomida

jinoyatchilikka qarshi kurashish, ommaviy tartibsizliklarning oldini olish, fuqarolarning xavfsizligini ta'minlash va davlatni jamoat xavfsizligi tizimining zamonaviy shakllari bilan ta'minlash bo'yicha ko'plab tashabbuslar amalga oshirildi. Ichki ishlar vazirligi, milliy gvardiyaning jamoat xavfsizligini ta'minlashdagi roli, yangi texnologiyalarni joriy etish va huquqiy-ma'naviy tarbiyani kuchaytirish kabi masalalar jamoat tartibini saqlashning takomillashtirilishiga xizmat qiladi.

Biroq, bugungi kunda jamoat tartibini saqlashning samaradorligi ba'zi muammolar bilan bog'liq. Jinoyatlarning yangi shakllari, texnologik rivojlanish, ijtimoiy tarangliklar va boshqa xavflar jamoat tartibini saqlash tizimiga yangi yondashuvlar va yangilanishlarni kiritishni taqozo etadi. Shuningdek, jamoat tartibini saqlashda huquqiy bazaning takomillashtirilishi, mahalliy va markaziy organlarning hamkorlikda ishlashini yanada kuchaytirish zarurati mavjud.

O'zbekistonda jamoat tartibini saqlash tizimining takomillashishi faqat davlat tashkilotlari tomonidan amalga oshirilmaydi. Bu jarayonda jamiyatning barcha a'zolari — fuqarolar, tashkilotlar va huquqiy muassasalar — o'z faoliyatlarini yangilash va zamon talablariga moslashtirishlari lozim. Shu bois, jamoat tartibini saqlashni takomillashtirish yo'llarini ishlab chiqishda faqat huquqiy, balki ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy sohalarida ham o'zgarishlar amalga oshirilishi zarur.

Xususan, so'nggi besh yilda davlat boshqaruvi, milliy va ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlaydigan davlat organlari faoliyatini rivojlantirish, yangi organlarni tashkil etishni nazarda tutadigan islohotlar yangi bosqichga ko'tarildi. Shu munosabat bilan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev tashabbusi bilan O'zbekiston Qurolli Kuchlari va huquqni muhofaza qiluvchi organlari islohotlarning navbatdagi bosqichiga o'tdi.

Bunda asosan harbiy sohadagi islohotlarning samarasini oshirish maqsadida yangidan qabul qilingan Mudofaa doktrinasini muhim rol o'ynaydi. Mudofaa doktrinasini O'zbekiston tashqi siyosatining ochiqlik tamoyilini, yaqin qo'shnilar bilan do'stona va amaliy munosabatlarni rivojlantirishni ifoda etib, unda davlatimiz mustaqilligi va suverenitetini mustahkamlash ustuvor vazifa sifatida aniq belgilab qo'yilgan. O'z

navbatida, O'zbekistonda jamoat tartibini saqlash va fuqarolar xavfsizligini ta'minlashda mamlakat ichki hududida faoliyat yuritadigan davlat organini aniqlashtirib olish zarurligi vujudga keldi.

Zotan, Prezidentimiz ta'kidlaganidek, "butun dunyoda mamlakat ichida tartib-intizom va jamoat tartibini saqlash va xavfsizligini ta'minlash bilan armiya emas, Mudofaa vazirligi emas, balki alohida tuzilmalar shug'ullanadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda bugungi kunda mamlakatimizda "Xavfsiz shahar – xavfsiz mamlakat" konsepsiyasi asosida jamoat tartibini saqlash va xavfsizligini minlashga qaratilgan amaliy ishlar jadallashtirilmoqda.

Ushbu jarayonda, tabiiyki, O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi vakolatlarini takomillashtirish maqsadida xorijiy harbiy-huquqni muhofaza qiluvchi oganlarning tuzilishi, qurilishi va faoliyatining ichki tajribasi hamda tashkiliy-huquqiy jihatlari va vakolatlarini o'rganish alohida ahamiyat kasb etadi.

Markaziy Osiyo davlati, xususan Qozog'iston davlatida jamoat tartibini saqlash xizmati davlat xavfsizligini ta'minlash, fuqarolarning xavfsizligini himoya qilish va jinoyatlarni oldini olishni o'z ichiga oladi. Jamoat tartibini saqlashda bir nechta organlar va tashkilotlar faoliyat yuritadi, ularning har biri o'zining aniq vazifalari va funksiyalariga ega. Qozog'istonning jamoat tartibini saqlash tizimi markazlashtirilgan bo'lib, barcha organlar o'rtasida hamkorlik muhim o'rin tutadi.

Qozog'istonda jamoat tartibini saqlashga mas'ul bo'lgan asosiy organ bu Ichki ishlar vazirligi xisoblanadi va bunga boshqa vazirliklar xam ko'maklashadi.

Jinoyatlarni oldini olish va tergov qilish: MVD jinoyatlarni aniqlash va jinoyatchilikni oldini olishda katta rol o'ynaydi. Politsiya tizimi jinoyatlarni tergov qilish, jinoyatchilarni ushlab va jamiyatda ijtimoiy tartibni saqlashga mas'ul.

Jamoat tartibini saqlash: Ichki ishlar vazirligi jamoat tartibini saqlash, fuqarolarning xavfsizligini ta'minlash va ijtimoiy muammolarni hal qilishda faoliyat yuritadi.

Terrorizmga qarshi kurashish: MVD, shuningdek, terrorizmga qarshi kurashish, ekstremizmga qarshi chora-tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirishda ishtirok etadi.

Milliy Gvardiya (National Guard of Kazakhstan) Qozog‘iston Milliy Gvardiyasi (Milliy Garda) — bu harbiy tuzilma bo‘lib, asosan davlat xavfsizligini ta'minlash va ichki tartibni saqlashda faoliyat yuritadi. Gvardiya ayniqsa, ommaviy tartibsizliklar, kuchli hujumlar yoki boshqa favqulodda holatlarda ichki xavfsizlikni saqlashda yordam beradi.

Milliy Gvardiyaning asosiy vazifalari:

- **Tartibsizliklarga qarshi kurashish:** Milliy Gvardiya kuchlari ommaviy tartibsizliklar, norozilik aksiyalari, ijtimoiy tartibsizliklar yoki zo‘ravonlikka qarshi kurashishda faol ishtirok etadi.

- **Ichki xavfsizlikni ta'minlash:** Milliy Gvardiya, shuningdek, ichki xavfsizlikni ta'minlash va yirik jamoat tadbirlarini nazorat qilishda yordam beradi.

- **Terrorizm va ekstremizmga qarshi kurashish:** Milliy Gvardiya, ayniqsa, terrorizmga qarshi kurashish va davlat xavfsizligini ta'minlashda maxsus rollarga ega.

Osiyo davlatlari misolida oladigan bo‘lsak masalan Xitoy Xalq Respublikasi. Xitoy Xalq Respublikasida jamoat tartibini saqlash xizmati ko‘plab organlar va tizimlar tomonidan amalga oshiriladi. Jamoat tartibini saqlash va xavfsizligini ta'minlashda asosan Xitoyning Ichki ishlar vazirligi (Ministry of Public Security) va uning tarkibidagi bir qancha boshqa organlar mas'ul bo‘ladi.

Jamoat xavfsizligi bo‘limlari (Public Security Bureaus): Jamoat xavfsizligi bo‘limlari (Public Security Bureaus, PSB) Xitoy Xalq Respublikasida jamoat tartibini saqlash, jinoyatlarni aniqlash va oldini olish, fuqarolarga huquqiy himoya ta'minlash kabi mas'uliyatlarni o‘z zimmasiga olgan tashkilotlardir. Ushbu bo‘limlar markaziy hukumat va mahalliy boshqaruv organlari o‘rtasida jamoat xavfsizligi va tartibini ta'minlashning asosi bo‘lib xizmat qiladi.

Jamoat xavfsizligi bo‘limlarining asosiy vazifalari quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

Жиноятларни aniqlash va oldini olish: Xitoyning jamoat xavfsizligi bo'limlari jinoyatlarni oldini olish va ularni aniqlashda katta rol o'ynaydi. Ular jinoyatlarni aniqlash va ularni tergov qilish, shuningdek, jinoyatchilarni qo'lga olishni ta'minlash uchun turli usullarni qo'llaydi. Jamoat xavfsizligi bo'limlari jinoyatlarni bartaraf etish uchun ilg'or texnologiyalarni va usullarni qo'llaydi.

Fuqarolar xavfsizligini ta'minlash: Jamoat xavfsizligi bo'limlari fuqarolarning xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ular umumiy xavfsizlikni nazorat qiladi, barcha hududlarda jinoyatchilikka qarshi kurashadi va fuqarolarga xavfsizlikni ta'minlashda yordam beradi.

Yirik tadbirlarni nazorat qilish: Jamoat xavfsizligi bo'limlari yirik tadbirlar, mitinglar, yig'inlar yoki demonstratsiyalar kabi ommaviy tadbirlarni nazorat qiladi. Ular ijtimoiy tartibsizliklarning oldini olish uchun zarur choralarni ko'radi.

Jamoat xavfsizligi bo'yicha qonunlarni ijro etish: Xitoyda jamoat xavfsizligini ta'minlash uchun turli qonunlar va reglamentlar mavjud. Jamoat xavfsizligi bo'limlari bu qonunlarni ijro etish va amalda qo'llash bilan shug'ullanadi.

Germaniya davlatida jamoat tartibini saqlash xizmati mukammal tashkil etilgan bo'lib, bu vazifani amalga oshirish uchun bir nechta turli tashkilotlar va organlar mas'uliyatni o'z zimmasiga oladi. Germaniyada jamoat xavfsizligi va tartibni ta'minlash asosiy ravishda davlat va federal darajada tashkil etilgan bo'lib, bu tizimning samarali ishlashini ta'minlaydi.

Germaniyada jamoat tartibini saqlash xizmati turli darajadagi organlar tomonidan amalga oshiriladi. Bu organlar ikki asosiy tizimga bo'linadi: federal va shtat darajasidagi organlar.

1.1. Politsiya

Germaniyada jamoat tartibini saqlashda asosiy rolni **politsiya** o'ynaydi. Politsiya Germaniya hukumati va shtatlar darajasida tashkil etilgan bo'lib, ularning har biri o'z hududida tartibni saqlashda mas'uldir. Germaniya politsiyasi ikki asosiy darajaga bo'linadi:

Federal politsiya (Bundespolizei): Federal politsiya Germaniyaning markaziy politsiya kuchidir. U davlatlararo hududiy chegaralar, aviatsiya xavfsizligi, transport va temir yo‘l xavfsizligi kabi federal masalalar bilan shug‘ullanadi. Bundespolizei chet eldan kelgan jinoiy faoliyatni va terroristik tahdidlarga qarshi kurashishda ham mas'uldir.

Shtat politsiyasi (Landespolizei): Har bir Germaniya shtati o‘z politsiya kuchlariga ega bo‘lib, ular mahalliy darajada jamoat tartibini saqlash, jinoyatlarni aniqlash va oldini olish, shuningdek, umumiy xavfsizlikni ta'minlash bilan shug‘ullanadi. Shtat politsiyasi Germaniya federatsiyasidagi har bir shtatning hududida faoliyat yuritadi va bu organlarning vakolatlari shtat hukumatlari tomonidan belgilangan.

Fransiyada jamoat tartibini saqlash xizmati kuchli va tizimlashtirilgan tarzda tashkil etilgan. Bu tizimda bir nechta muhim organlar va strukturalar mavjud, ular jamoat tartibini saqlash, jinoyatlarni oldini olish va fuqarolarning xavfsizligini ta'minlash kabi mas'uliyatlarni o‘z zimmasiga oladi. Fransiya jamoat tartibini saqlash xizmatining asosiy organi — **Fransiya Politsiyasi** (Police Nationale) hisoblanadi.

Fransiya Politsiyasi (Police Nationale) — bu, asosan, shahar va shaharlardagi xavfsizlikni ta'minlaydigan markaziy xavfsizlik organi. U **ichki xavfsizlik** va jamoat tartibini saqlashda faoliyat yuritadi, shuningdek, davlatning boshqa xavfsizlik tizimlari bilan hamkorlikda ishlaydi. Fransiya Politsiyasining asosiy vazifalari fuqarolarning xavfsizligini ta'minlash, jinoyatlarni aniqlash va oldini olish, va ijtimoiy tartibni saqlashga qaratilgan.

Fransiya Politsiyasi federal emas, balki markazlashtirilgan tizimda faoliyat ko‘rsatadi. Uning hududiy birligi shaharlar, viloyatlar, va respublikaning boshqa ko‘plab hududlarida faoliyat yuritadi. Politsiyaning tashkil etilishi, uning tuzilmasi va ishlash usullari, ayniqsa jinoyatlarni oldini olish va kurashish kabi masalalarda muhim o‘rin tutadi.

Fransiya Politsiyasining eng asosiy vazifalaridan biri — jamoat tartibini saqlash. Shahar va hududlarda fuqarolarning xavfsizligini ta'minlash, ijtimoiy

tartibsizliklarning oldini olish, shuningdek, fuqarolarning huquqlarini himoya qilish, politsiyaning asosiy yo'nalishidir. Politsiya jamoat joylarida, shu jumladan, ko'chalarda, parklarda va jamoat transportida xavfsizlikni ta'minlashda faoliyat yuritadi.

Politsiya jinoyatlarni aniqlash va oldini olishda faol ishtirok etadi. Bu jarayonda politsiya jinoyatlarni tergov qilish, jinoyatchilarni ushlash, jinoyatlarni chuqur tahlil qilish va ularni oldini olish uchun profilaktik choralar ko'rishda ishtirok etadi. Shu bilan birga, politsiya jinoyatchilikni aniqlash va tergov qilishda zamonaviy texnologiyalardan ham foydalanadi.

Fransiyada yirik mitinglar, protestlar, sport musobaqalari va boshqa ommaviy tadbirlar bo'lib o'tadi. Politsiya bu tadbirlarda xavfsizlikni ta'minlash, tartibni saqlash va fuqarolarga huquqiy yordam ko'rsatishda ishtirok etadi. Politsiya, ayniqsa, siyosiy protestlar va ijtimoiy harakatlarni nazorat qilishda katta tajribaga ega

Qolaversa Franiya davlatida jamoat tartibini saqlash xizmati bo'yicha dunyoda yetakchi mamlakatlar qatorida turadi. Sababi mazkur soha vakillari o'z xizmat vazifalariga sidqidildan yondashadilar. Yana bir muhim jihati shundaki, Franiya davlatida huquqni muhofaza qilish organlari xodimlarini rag'batlantirish tizimiga ham alohida etibor qaratadi. Mamlakatda mazkur sohada fidoiylilik ko'rsatgan xodimlarni taqdirlash uchun bir qancha orden va medallar tasis etilgan bo'lib, bunga Franiya davlatida jamoat tartibini saqlashga jalb etilgan harbiy xizmatchilarni munosib taqdirlash bo'yicha **Légion d'Honneur (Azizlik ordeni)** — Fransiyada jamoat tartibini saqlashda yuqori natijalarga erishgan huquqni muhofaza qilish organlari xodimlariga, shuningdek, davlat xizmatida alohida yutuqlarga erishganlarga berilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar va manbalar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 01.05.2023 y
2. 16.09.2016 yildagi O'RQ-407-sonli **"Ichki ishlar organlari to'g'risida"** qonuni
3. 18.11.2020 yildagi O'RQ-647-sonli **"O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi to'g'risida"** qonuni

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 29 noyabrdagi PF-27-son O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida Farmoni

5. O‘zbekiston Respublikasi Milliy gvardiya qo‘mondonining 2018 yil 5 avgust kunidagi № 155 sonli “O‘zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi bo‘linmalari tomonidan fuqarolar gavjum bo‘ladigan joylarda mustaqil ravishda jamoat tartibini saqlash bo‘yicha xizmatni o‘tash tartibi to‘g‘risidagi yo‘riqnomani tasdiqlash xaqida” gi buyrug‘i